Downloaded via the EU tax law app / web

62014CJ0160
ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 9. septembra 2015 (*1)

„Návrh na za?atie prejudiciálneho konania — Aproximácia právnych predpisov — Zachovanie práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo ?astí podnikov alebo závodov — Pojem ‚prevod závodu‘ — Povinnos? poda? návrh na za?atie prejudiciálneho konania pod?a ?lánku 267 tretieho odseku ZFEÚ — Údajné porušenie práva Únie, ktorého sa dopustil vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva — Vnútroštátna právna úprava, ktorá podmie?uje nárok na náhradu škody spôsobenej takým porušením predchádzajúcim zrušením rozhodnutia, ktoré spôsobilo túto škodu“

Vo veci C?160/14,

ktorej predmetom je návrh na za?atie prejudiciálneho konania pod?a ?lánku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Varas Cíveis de Lisboa (Portugalsko) z 31. decembra 2013 a doru?ený Súdnemu dvoru 4. apríla 2014, ktorý súvisí s konaním:

João Filipe Ferreira da Silva e Brito a i.

proti

Estado português,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedni?ka druhej komory R. Silva de Lapuerta (spravodajky?a), podpredseda Súdneho dvora K. Lenaerts, vykonávajúci funkciu sudcu druhej komory, sudcovia J.?C. Bonichot, A. Arabadžiev a C. Lycourgos,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zrete?om na písomnú ?as? konania a po pojednávaní z 25. februára 2015,

so zrete?om na pripomienky, ktoré predložili:

—

J. F. Ferreira da Silva e Brito a i., v zastúpení: C. Góis Coelho, S. Estima Martins a R. Oliveira, advogados,

—

portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes a A. Fonseca Santos, splnomocnení zástupcovia,

—

?eská vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vlá?il, splnomocnení zástupcovia,

—

francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues, D. Colas a F.?X. Bréchot, splnomocnení zástupcovia,

—

talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupky?a, za právnej pomoci F. Varrone, avvocato dello Stato,

—

Európska komisia, v zastúpení: J. Enegren, M. França, M. Konstantinidis a M. Kellerbauer, splnomocnení zástupcovia,

po vypo?utí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 11. júna 2015,

vyhlásil tento

Rozsudok

1

Návrh na za?atie prejudiciálneho konania sa týka výkladu ?lánku 1 ods. 1 smernice Rady 2001/23/ES z 12. marca 2001 o aproximácii zákonov ?lenských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo ?astí podnikov alebo závodov (Ú. v. ES L 82, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 98), ?lánku 267 tretieho odseku ZFEÚ, ako aj niektorých všeobecných zásad práva Únie.

2

Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom J. F. Ferreirom da Silvom e Britom, ako aj 96 ?alšími osobami na jednej strane a Estado português (portugalský štát) na druhej strane vo veci údajného porušenia práva Únie, ktorého sa dopustil Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd).

Právny rámec

Právo Únie

3

Smernicou 2001/23 bola kodifikovaná smernica Rady 77/187/EHS zo 14. februára 1977 o aproximácii zákonov ?lenských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo ?astí podnikov alebo závodov [neoficiálny preklad] (Ú. v. ES L 61, s. 26), zmenená a doplnená smernicou Rady 98/50/ES z 29. júna 1998 (Ú. v. ES L 201, s. 88).

4

Pod?a odôvodnenia 8 smernice 2001/23:

„Úvahy o právnej bezpe?nosti [istote – neoficiálny preklad] a transparentnosti si vyžiadali, aby bola objasnená právna koncepcia prevodu z h?adiska preceden?ného práva Súdneho dvora. Toto

objasnenie však nezmenilo rozsah pôsobnosti smernice 77/187/EHS, ako ju interpretoval Súdny dvor.“

5

?lánok 1 ods. 1 písm. a) a b) smernice 2001/23 stanovuje:

„a)

Táto smernica sa vz?ahuje na každý prevod podnikov, závodov alebo ?as? podniku alebo závodu na iného zamestnávate?a v dôsledku právneho prevodu alebo zlú?enia.

b)

Pod?a písmena a) a nasledujúcich ustanovení tohto ?lánku prevod v zmysle tejto smernice je, ke? ide o prevod hospodárskeho subjektu, ktorý si ponecháva svoju identitu v zmysle organizovaného zoskupenia zdrojov, ktorého cie?om je vykonáva? hospodársku ?innos? bez oh?adu na to, ?i je táto ?innos? hlavná, alebo doplnková.“

6

?lánok 3 ods. 1 prvý odsek uvedenej smernice stanovuje:

„Práva a povinnosti prevádzate?a vyplývajúce z pracovnej zmluvy alebo z pracovnoprávneho vz?ahu, ktorý existoval ku d?u prevodu, sa z dôvodu tohto prevodu prevedú na nadobúdate?a.“

Portugalské právo

7

?lánok 13 zákona ?. 67/2007, ktorým bol zavedený režim mimozmluvnej ob?ianskoprávnej zodpovednosti štátu a iných verejnoprávnych subjektov (Lei no 67/2007 – Aprova o Regime da Responsabilidade Civil Extracontratual do Estado e Demais Entidades Públicas) z 31. decembra 2007 (Diário da República, 1. séria, ?. 251 z 31. decembra 2007, s. 91117), v znení zákona ?. 31/2008 zo 17. júla 2008 (Diário da República, 1. séria, ?. 137 zo 17. júla 2008, s. 4454, ?alej len „RRCEE“), stanovuje:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý osobitný režim uplatnite?ný na prípady nespravodlivého odsudzujúceho rozsudku v trestnom konaní a neopodstatneného od?atia slobody, štát zodpovedá pod?a ob?ianskeho práva za škodu vyplývajúcu zo súdnych rozhodnutí, ktoré sú zjavne protiústavné alebo nezákonné, alebo neopodstatnené z dôvodu zjavne nesprávneho posúdenia skutkových okolností.

2. Nárok na náhradu škody musí by? založený na predchádzajúcom zrušení rozhodnutia spôsobujúceho ujmu, ktoré vydal príslušný súd.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

8

D?a 19. februára 1993 došlo k zrušeniu spolo?nosti Air Atlantis SA (?alej len „AIA“), založenej v roku 1985 a pôsobiacej v odvetví nepravidelnej leteckej dopravy (charterových letov). V tejto súvislosti došlo k hromadnému prepusteniu žalobcov vo veci samej.

9

Od 1. mája 1993 spolo?nos? TAP, ktorá bola hlavným akcionárom spolo?nosti AIA, za?ala prevádzkova? ?as? letov, ktoré sa AIA zaviazala uskuto?ni? v období od 1. mája 1993 do 31. októbra 1993. TAP tiež vykonávala ur?ité charterové lety, pri?om na tomto trhu dovtedy nepôsobila, ke?že išlo o trasy, na ktorých predtým prevádzkovala lety AIA. Na tento ú?el TAP využívala ?as? vybavenia, ktoré AIA využívala na svoje ?innosti, najmä štyri lietadlá. TAP tiež platila príslušné nájomné vyplývajúce z lízingových zmlúv na tieto lietadlá a prevzala kancelárske vybavenie, ktoré AIA mala a používala vo svojich priestoroch v Lisabone a vo Fare (Portugalsko), ako aj ?alšie hnute?né veci. TAP navyše zamestnala niektorých bývalých zamestnancov spolo?nosti AIA.

10

Žalobcovia vo veci samej následne podali na Tribunal do Trabalho de Lisboa (Pracovný súd v Lisabone) žalobu, ktorou napadli toto hromadné prepúš?anie, pri?om sa domáhali svojho opätovného prijatia do zamestnania v spolo?nosti TAP a vyplatenia svojich miezd.

11

Tribunal do Trabalho de Lisboa svojím rozsudkom zo 6. februára 2007 ?iasto?ne vyhovel žalobe, ktorou žalobcovia napadli hromadné prepúš?anie, pri?om uvedený súd nariadil opätovné prijatie žalobcov vo veci samej do zamestnania v príslušných kategóriách, ako aj vyplatenie náhrady škody. Tribunal do Trabalho de Lisboa v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že v posudzovanom prípade došlo k aspo? ?iasto?nému prevodu závodu, ke?že identita závodu zostala zachovaná a jeho ?innosti sa vykonávali na?alej, pri?om TAP nahradila bývalého zamestnávate?a v pracovnoprávnych vz?ahoch.

12

Proti tomuto rozsudku bolo podané odvolanie na Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd v Lisabone), ktorý svojím rozsudkom zo 16. januára 2008 zrušil prvostup?ový rozsudok v rozsahu, v akom bola spolo?nosti TAP uložená povinnos? opätovne prija? žalobcov vo veci samej do zamestnania a vyplati? im náhradu škody, lebo právo napadnú? predmetné hromadné prepúš?anie žalobou zaniklo.

13

Žalobcovia vo veci samej následne podali dovolanie na Supremo Tribunal de Justiça, ktorý svojím rozsudkom z 25. februára 2009 rozhodol, že hromadné prepúš?anie netrpí nijakou právnou vadou. Uvedený súd poznamenal, že na to, aby išlo o prevod závodu, neposta?uje „samotné pokra?ovanie“ podnikate?skej ?innosti, ke?že je tiež potrebné, aby sa zachovala identita závodu. V prejednávanom prípade však TAP pri prevádzkovaní letov po?as leta 1993 nevyužívala „subjekt“ s rovnakou identitou ako „subjekt“, ktorý predtým patril spolo?nosti AIA. Vzh?adom na to, že tieto dva „subjekty“ nie sú totožné, nie je možné, aby došlo k prevodu závodu.

14

Supremo Tribunal de Justiça rovnako zastával názor, že nedošlo k prevedeniu klientely zo spolo?nosti AIA na spolo?nos? TAP. Navyše pod?a tohto súdu spolo?nos? AIA vlastnila závod, ktorý bol viazaný na ur?itý majetok, v prejednávanom prípade licenciu, ktorá nebola prevodite?ná, ?o znemož?ovalo prevod závodu, takže predmetom predaja mohli by? len jednotlivé veci a nie samotný závod.

15

Pokia? ide o uplatnenie práva Únie, Supremo Tribunal de Justiça poukázal na to, že Súdny dvor, ktorý rozhodoval o situáciách, v ktorých podnik pokra?oval v ?innosti, ktorú dovtedy uskuto??oval iný podnik, rozhodol, že táto „samotná okolnos?“ neumož?uje dospie? k záveru, že došlo k prevodu hospodárskeho subjektu, ke?že „subjekt nemožno obmedzi? na ?innos?, ktorú vykonáva“.

16

Ke?že niektorí zo žalobcov vo veci samej navrhli, aby Supremo Tribunal de Justiça podal na Súdny dvor návrh na za?atie prejudiciálneho konania, Supremo Tribunal de Justiça poznamenal, že „povinnos? poda? návrh na za?atie prejudiciálneho konania, ktorú majú vnútroštátne súdne orgány, proti ktorých rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, existuje len vtedy, ak sa tieto súdne orgány domnievajú, že spor, ktorý prejednávajú, treba rozhodnú? na základe práva Únie, pokia? vznikla otázka týkajúca sa výkladu tohto práva“. Navyše vzh?adom na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa výkladu pravidiel Únie o prevode závodu nevzniká pri výklade uvedených pravidiel „nijaká významná pochybnos?, ktorá by si vyžadovala podanie návrhu na za?atie prejudiciálneho konania“.

17

Supremo Tribunal de Justiça tiež konštatoval, že „samotný Súdny dvor výslovne uznal, že správne uplatnenie práva [Únie] môže by? nato?ko zrejmé, že nevyvoláva nijakú opodstatnenú pochybnos? o tom, ako treba odpoveda? na vzniknutú otázku, pri?om povinnos? poda? návrh na za?atie prejudiciálneho konania je vylú?ená aj v tomto prípade. [Pod?a tohto vnútroštátneho súdu] však so zrete?om na obsah [ustanovení práva Únie] spomenutých [žalobcami vo veci samej], na ich výklad zo strany Súdneho dvora a na zoh?adnené okolnosti prejednávaného prípadu… nevznik[la] pri výklade nijaká významná pochybnos?, ktorá by si vyžadovala podanie návrhu na za?atie prejudiciálneho konania“.

18

Supremo Tribunal de Justiça navyše zdôraznil, že „Súdny dvor už vytvoril širokú a ustálenú judikatúru týkajúcu sa výkladu predpisov [práva Únie], ktoré sa týkajú ‚prevodu závodu‘, a to do takej miery, že… smernica [2001/23] už odráža konsolidáciu pojmov, ktoré stanovuje, v nadväznosti na uvedenú judikatúru, pri?om tieto pojmy sú v sú?asnosti sformulované v judikatúre (Spolo?enstva a dokonca aj vo vnútroštátnej judikatúre) tak jasne, že v prejednávanom prípade [nebolo] potrebné obráti? sa najprv na Súdny dvor“.

19

Žalobcovia vo veci samej následne podali žalobu o náhradu škody založenú na mimozmluvnej ob?ianskoprávnej zodpovednosti proti portugalskému štátu, ktorou sa domáhali, aby súd uložil portugalskému štátu povinnos? nahradi? ur?itú spôsobenú majetkovú škodu. Na podporu svojej žaloby tvrdia, že rozsudok Supremo Tribunal de Justiça je zjavne nezákonný, lebo v ?om bol podaný nesprávny výklad pojmu „prevod závodu“ v zmysle smernice 2001/23 a tento súd porušil

svoju povinnos? položi? Súdnemu dvoru relevantné prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu práva Únie.

20

Portugalský štát tvrdil, že pod?a ?lánku 13 ods. 2 RRCEE musí by? nárok na náhradu škody založený na predchádzajúcom zrušení rozhodnutia spôsobujúceho ujmu príslušným súdom, pri?om pripomenul, že vzh?adom na to, že rozsudok Supremo Tribunal de Justiça nebol zrušený, nemožno vyplati? požadovanú náhradu škody.

21

Vnútroštátny súd uvádza, že je potrebné ur?i?, ?i je rozsudok Supremo Tribunal de Justiça zjavne nezákonný z dôvodu, že obsahuje nesprávny výklad pojmu „prevod závodu“ z h?adiska smernice 2001/23 vzh?adom na skutkové okolnosti, ktoré uvedenému súdu boli známe. Okrem toho je potrebné ur?i?, ?i bol Supremo Tribunal de Justiça povinný poda? návrh na za?atie prejudiciálneho konania v súlade so žiados?ou, ktorá mu bola predložená.

22

Za týchto podmienok sa Varas Cíveis de Lisboa (Ob?ianskoprávne senáty v Lisabone) rozhodli preruši? konanie a položi? Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1.

Má sa smernica 2001/23, konkrétne jej ?lánok 1 ods. 1, vyklada? v tom zmysle, že pojem ‚prevod závodu‘ sa vz?ahuje na situáciu, v ktorej dochádza k zrušeniu podniku pôsobiaceho na trhu s charterovými letmi rozhodnutím jeho vä?šinového akcionára, ktorý je podnikom pôsobiacim v odvetví leteckej dopravy, a materský podnik v súvislosti s likvidáciou:

—

preberá práva a povinnosti zrušenej spolo?nosti vyplývajúce zo zmlúv o nájme lietadiel a z platných zmlúv o charterových letoch uzavretých s cestovnými kanceláriami,

—

vykonáva ?innos?, ktorú predtým uskuto??ovala spolo?nos? zrušená likvidáciou,

—

opä? prijme do zamestnania niektorých zamestnancov, ktorí dovtedy pracovali v spolo?nosti zrušenej likvidáciou, a pridelí im rovnaké úlohy,

—

prevezme drobný hmotný majetok zrušenej spolo?nosti?

2.

Má sa ?lánok 267 ZFEÚ vyklada? v tom zmysle, že Supremo Tribunal de Justiça bol vzh?adom na skuto?nosti opísané v prvej otázke a na okolnos?, že nižšie vnútroštátne súdy, ktoré rozhodovali vo veci, vydali protichodné rozhodnutia, povinný položi? Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu pojmu ‚prevod závodu‘ na ú?ely ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23?

3.

Odporuje uplatnenie vnútroštátneho predpisu, pod?a ktorého je predpokladom uplatnenia nároku na náhradu škody proti štátu predchádzajúce zrušenie rozhodnutia spôsobujúceho ujmu, právu Únie, a najmä zásadám stanoveným Súdnym dvorom v rozsudku Köbler (C?224/01, EU:C:2003:513), ktoré sa týkajú zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom z dôvodu porušenia práva Únie, ktorého sa dopustil vnútroštátny súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

23

Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora, ?i sa má ?lánok 1 ods. 1 smernice 2001/23 vyklada? v tom zmysle, že pojem „prevod závodu“ sa vz?ahuje na situáciu, ke? dochádza k zrušeniu podniku pôsobiaceho na trhu s charterovými letmi jeho vä?šinovým akcionárom, ktorý je sám podnikom pôsobiacim v odvetví leteckej dopravy, a v ktorej následne tento naposledy uvedený podnik preberá práva a povinnosti zrušeného podniku vyplývajúce zo zmlúv o nájme lietadiel a zo zmlúv o charterových letoch, ktorých plnenie prebieha, vykonáva ?innos?, ktorú predtým uskuto??oval zrušený podnik, opä? prijme do zamestnania niektorých zamestnancov, ktorí dovtedy pracovali v tomto podniku, pri?om im pridelí rovnaké úlohy, aké predtým vykonávali, a prevezme drobný hmotný majetok uvedeného podniku.

24

Na ú?ely odpovede na túto otázku treba pripomenú?, že Súdny dvor rozhodol, že smernica 77/187, kodifikovaná smernicou 2001/23, sa uplat?uje na všetky prípady zmeny v rámci zmluvných vz?ahov fyzickej alebo právnickej osoby zodpovednej za prevádzku podniku, ktorá preberá záväzky zamestnávate?a vo?i zamestnancom podniku (pozri rozsudky Merckx a Neuhuys, C?171/94 a C?172/94, EU:C:1996:87, bod 28; Hernández Vidal a i., C?127/96, C?229/96 a C?74/97, EU:C:1998:594, bod 23, ako aj Amatori a i., C?458/12, EU:C:2014:124, bod 29 a citovanú judikatúru).

25

Pod?a ustálenej judikatúry je cie?om smernice 2001/23 zabezpe?i? kontinuitu pracovnoprávnych vz?ahov, ktoré existujú v rámci hospodárskeho celku nezávisle od zmeny vlastníka. Rozhodujúcim kritériom na preukázanie existencie prevodu v zmysle tejto smernice je teda to, ?i si predmetný subjekt zachoval svoju identitu, ?o vyplýva najmä zo skuto?ného pokra?ovania prevádzky alebo z jej obnovenia (pozri rozsudky Spijkers, 24/85, EU:C:1986:127, body 11 a 12; Güney?Görres a Demir, C?232/04 a C?233/04, EU:C:2005:778, bod 31 a citovanú judikatúru, ako aj Amatori a i., C?458/12, EU:C:2014:124, bod 30 a citovanú judikatúru).

26

Na to, aby sa ur?ilo, ?i je táto podmienka splnená, treba vzia? do úvahy všetky skutkové okolnosti charakteristické pre danú transakciu, medzi ktoré patrí najmä druh podniku alebo závodu, o ktorý ide; otázka, ?i dochádza k prevodu hmotného majetku, ako sú budovy a hnute?né veci; hodnota nehmotného majetku v ?ase prevodu; otázka, ?i dochádza k prevodu vä?šiny zamestnancov na nového zamestnávate?a a ?i dochádza k prevodu zákazníkov, ako aj miera podobnosti ?inností vykonávaných pred prevodom a po ?om a d?žka prípadného pozastavenia týchto ?inností. Tieto

prvky však tvoria len ?as? aspektov celkového hodnotenia, ktoré je nutné vykona?, a v dôsledku tejto skuto?nosti ich nemožno posudzova? osamotene (pozri rozsudky Spijkers, 24/85, EU:C:1986:127, bod 13; Redmond Stichting, C?29/91, EU:C:1992:220, bod 24; Süzen, C?13/95, EU:C:1997:141, bod 14, ako aj Abler a i., C?340/01, EU:C:2003:629, bod 33).

27

Konkrétne Súdny dvor zdôraznil, že význam, ktorý sa má prizna? jednotlivým kritériám, sa nevyhnutne mení v závislosti od vykonávanej ?innosti a výrobných alebo prevádzkových metód používaných v predmetnom podniku, závode alebo ?asti dotknutého závodu (pozri rozsudky Süzen, C?13/95, EU:C:1997:141, bod 18; Hernández Vidal a i., C?127/96, C?229/96 a C?74/97, EU:C:1998:594, bod 31; Hidalgo a i., C?173/96 a C?247/96, EU:C:1998:595, bod 31, ako aj v tomto zmysle UGT?FSP, C?151/09, EU:C:2010:452, bod 28).

28

Prvú položenú otázku treba posúdi? práve z h?adiska týchto poznatkov z judikatúry, pri?om sa zoh?adnia hlavné skutkové okolnosti, ktoré vnútroštátny súd uviedol v jeho návrhu na za?atie prejudiciálneho rozhodnutia a najmä v znení tejto prvej otázky.

29

Treba najprv zdôrazni?, že v situácií, o akú ide vo veci samej, ktorá sa týka oblasti leteckej dopravy, sa prevod hmotného majetku musí považova? za základný prvok pri posúdení existencie „prevodu závodu“ v zmysle ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23 (pozri v tomto zmysle rozsudok Liikenne, C?172/99, EU:C:2001:59, bod 39).

30

V tejto súvislosti z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že spolo?nos? TAP prebrala práva a povinnosti spolo?nosti AIA vyplývajúce zo zmlúv o nájme lietadiel, ktoré skuto?ne používala, ?o sved?í o prevzatí majetku nevyhnutého na pokra?ovanie v ?innosti, ktorú predtým vykonávala spolo?nos? AIA. Navyše bol prevzatý ur?itý ?alší hmotný majetok.

31

Ako uviedol generálny advokát v bodoch 48, 51, 53, 56 a 58 svojich návrhov, vzh?adom na kritériá pripomenuté v bode 26 tohto rozsudku ostatné skuto?nosti potvrdzujú, že v prejednávanej veci ide o „prevod podniku“ v zmysle ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23. To platí, pokia? ide o prevzatie práv a povinností spolo?nosti AIA spolo?nos?ou TAP vyplývajúcich zo zmlúv o charterových letoch, ktorých plnenie prebieha, uzavretých s cestovnými kanceláriami, ktoré preukazuje, že spolo?nos? TAP prevzala zákazníkov spolo?nosti AIA, o vykonávanie ?inností súvisiacich s charterovými letmi na trasách, na ktorých predtým prevádzkovala lety AIA, spolo?nos?ou TAP, ?o sved?í o tom, že spolo?nos? TAP pokra?ovala v ?innosti, ktorú predtým vykonávala spolo?nos? AIA, o opätovné prijatie zamestnancov, ktorí pracovali v AIA, do zamestnania v spolo?nosti TAP, aby tam vykonávali rovnaké úlohy, aké vykonávali v rámci spolo?nosti AIA, ?o sved?í o tom, že spolo?nos? TAP prevzala ?as? zamestnancov spolo?nosti AIA, a napokon o prevzatie, ku ktorému došlo 1. mája 1993, ?asti ?inností súvisiacich s charterovými letmi, ktoré vykonávala spolo?nos? AIA až do svojho zrušenia vo februári 1993, ?o dokazuje, že prevedené ?innosti prakticky neboli pozastavené.

32

Za týchto podmienok je na ú?ely uplatnenia ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23 irelevantné, že

subjekt, ktorého hmotný majetok alebo ?as? zamestnancov boli prevzaté, bol bez toho, aby si zachoval svoju samostatnú organiza?nú štruktúru, za?lenený do štruktúry spolo?nosti TAP, pokia? bol zachovaný vz?ah medzi týmto prevedeným hmotným majetkom a týmito prevzatými zamestnancami na jednej strane a pokra?ovaním v ?innosti, ktorú predtým vykonávala zrušená spolo?nos?, na druhej strane. Za týchto skutkových okolností je nepodstatné, že dotknutý hmotný majetok sa využíval tak na uskuto??ovanie pravidelných, ako aj charterových letov, ke?že ide v každom prípade o prevádzku leteckej dopravy, pri?om bolo pripomenuté, že spolo?nos? TAP plnila zmluvné záväzky spolo?nosti AIA týkajúce sa týchto charterových letov.

33

Z bodov 46 a 47 rozsudku Klarenberg(C?466/07, EU:C:2009:85) totiž vyplýva, že relevantným faktorom na vyvodenie záveru o zachovaní identity prevádzaného subjektu nie je zachovanie osobitnej organizácie rôznych faktorov prevedenej výroby ur?enej podnikate?om, ale zachovanie funk?nej väzby vzájomnej závislosti a dop??ania sa medzi týmito faktormi.

34

Zachovanie takého funk?ného vz?ahu medzi rôznymi prevedenými faktormi umož?uje nadobúdate?ovi ich využitie, aj ke? sú po prevode za?lenené do novej odlišnej organiza?nej štruktúry, aby mohli vykonáva? takú istú alebo podobnú hospodársku ?innos? (pozri rozsudok Klarenberg, C?466/07, EU:C:2009:85, bod 48).

35

Vzh?adom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpoveda? tak, že ?lánok 1 ods. 1 smernice 2001/23 sa má vyklada? v tom zmysle, že pojem „prevod závodu“ sa vz?ahuje na situáciu, v ktorej dochádza k zrušeniu podniku pôsobiaceho na trhu s charterovými letmi jeho vä?šinovým akcionárom, ktorý je sám podnikom pôsobiacim v odvetví leteckej dopravy, a v ktorej následne tento naposledy uvedený podnik preberá práva a povinnosti zrušeného podniku vyplývajúce zo zmlúv o nájme lietadiel a zo zmlúv o charterových letoch, ktorých plnenie prebieha, vykonáva ?innos?, ktorú predtým uskuto??oval zrušený podnik, opä? prijme do zamestnania niektorých zamestnancov, ktorí dovtedy pracovali v tomto podniku, pri?om im pridelí rovnaké úlohy, aké predtým vykonávali, a prevezme drobný hmotný majetok uvedeného podniku.

O druhej otázke

36

Svojou druhou otázkou chce vnútroštátny súd zisti?, ?i sa má vzh?adom na skuto?nosti, o ktoré ide vo veci samej, a najmä z dôvodu, že nižšie súdy vydali protichodné rozhodnutia v súvislosti s výkladom pojmu „prevod závodu“ v zmysle ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23, ?lánok 267 tretí odsek ZFEÚ vyklada? v tom zmysle, že súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, je v zásade povinný položi? Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu tohto pojmu.

37

Aj ke? konanie zavedené ?lánkom 267 ZFEÚ je v tejto súvislosti nástrojom spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, prostredníctvom ktorého Súdny dvor poskytuje týmto súdom výklad práva Únie, ktorý potrebujú pre riešenie sporov, o ktorých majú rozhodova?, ni? to nemení na tom, že pokia? proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu neexistuje nijaký opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, tento vnútroštátny súd je v zásade povinný obráti? sa na

Súdny dvor pod?a ?lánku 267 tretieho odseku ZFEÚ, pokia? je v konaní pred ním nastolená otázka týkajúca sa výkladu práva Únie (pozri rozsudok Consiglio nazionale dei geologi a Autorità garante della concorrenza e del mercato, C?136/12, EU:C:2013:489, bod 25 a citovanú judikatúru).

38

Pokia? ide teda o rozsah uvedenej povinnosti, z dlhodobo ustálenej judikatúry nadväzujúcej na vyhlásenie rozsudku Cilfit a i. (283/81, EU:C:1982:335) vyplýva, že súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, má v prípade, ak v konaní pred ním vznikne otázka týkajúca sa práva Únie, povinnos? obráti? sa na Súdny dvor, pokia? nekonštatoval, že nastolená otázka nie je relevantná alebo že k príslušnému ustanoveniu práva Únie už bol podaný výklad Súdneho dvora, alebo že správne uplatnenie práva Únie je tak jasné, že tu nie je priestor na žiadne dôvodné pochybnosti.

39

Súdny dvor navyše spresnil, že existenciu takejto možnosti treba posúdi? v závislosti na charakteristikách vlastných právu Únie, osobitných ?ažkostiach, ktoré predstavuje jeho výklad, a riziku rozdielov v judikatúre v rámci Únie (rozsudok Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:552, bod 33).

40

Len vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby posúdil, ?i je správne uplatnenie práva Únie také jasné, že niet miesta na žiadne dôvodné pochybnosti, a aby v dôsledku toho rozhodol, že sa zdrží predloženia otázky Súdnemu dvoru týkajúcej sa výkladu práva Únie, ktorá vznikla pri konaní na tomto súde (pozri rozsudok Intermodal Transports, C?495/03, EU:C:2005:552, bod 37 a citovanú judikatúru).

41

Samotná existencia protichodných rozhodnutí vydaných ostatnými vnútroštátnymi súdmi nemôže by? v tejto súvislosti rozhodujúcim prvkom, ktorý môže uloži? povinnos? stanovenú v ?lánku 267 tre?om odseku ZFEÚ.

42

Súd rozhodujúci v poslednom stupni totiž môže bez oh?adu na ur?itý výklad ustanovenia práva Únie, ktorý vykonali nižšie súdy, usúdi?, že výklad uvedeného ustanovenia, ktorý navrhuje poskytnú?, odlišný od výkladu poskytnutého týmito súdmi považuje bez akýko?vek dôvodných pochybností za správny.

43

Treba pritom zdôrazni?, že pokia? ide o oblas?, o ktorú ide v prejednávanom prípade, a ako vyplýva z bodov 24 až 27 tohto rozsudku, výklad pojmu „prevod závodu“ vyvolal množstvo otázok zo strany ve?kého po?tu vnútroštátnych súdov, ktoré tak boli nútené obráti? sa na Súdny dvor. Tieto otázky sved?ia nielen o existujúcich problémoch pri výklade, ale tiež o prítomnosti rizík spo?ívajúcich v rozdielnej judikatúre na úrovni Únie.

44

Z toho vyplýva, že za okolností, o aké ide vo veci samej, ktoré sa vyzna?ujú protichodnými smermi v judikatúre na vnútroštátnej úrovni v súvislosti s pojmom „prevod závodu“ v zmysle smernice

2001/23 a zárove? opakujúcimi sa problémami pri výklade tohto pojmu v jednotlivých ?lenských štátoch, sa vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, musí obráti? na Súdny dvor, aby tak zabránil riziku, že dôjde k nesprávnemu výkladu práva Únie.

45

Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že na druhú otázku treba odpoveda? tak, že ?lánok 267 tretí odsek ZFEÚ sa má vyklada? v tom zmysle, že súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, je za okolností, o aké ide vo veci samej, ktoré sa vyzna?ujú rozdielnymi rozhodnutiami nižších súdov v súvislosti s výkladom tohto pojmu a zárove? opakujúcimi sa problémami pri jeho výklade v jednotlivých ?lenských štátoch, je v zásade povinný predloži? Súdnemu dvoru návrh na za?atie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu pojmu „prevod závodu“ v zmysle ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23.

O tretej otázke

46

Svojou tre?ou otázkou chce vnútroštátny súd v podstate zisti?, ?i právo Únie, a najmä zásady stanovené Súdnym dvorom v oblasti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom z dôvodu porušenia práva Únie, ktorého sa dopustil vnútroštátny súdny orgán, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, sa majú vyklada? v tom zmysle, že im odporujú vnútroštátne právne predpisy, ktoré vyžadujú predchádzajúce zrušenie rozhodnutia spôsobujúceho ujmu, ktoré vydal tento súd, pri?om takéto zrušenie je prakticky vylú?ené.

47

V tejto súvislosti je dôležité pripomenú?, že s prihliadnutím na rozhodujúcu úlohu, ktorú zohráva súdna moc pri ochrane práv prislúchajúcich jednotlivcovi na základe pravidiel práva Únie, by bola ohrozená plná ú?innos? týchto ustanovení a zmenšená ochrana z nich vyplývajúcich práv, ak by jednotlivec za ur?itých podmienok nemohol získa? nijaké odškodnenie v prípade porušenia jeho práv v dôsledku porušenia práva Únie, ktoré sa zakladá na rozhodnutí súdu ?lenského štátu najvyššieho stup?a (pozri rozsudok Köbler, C?224/01, EU:C:2003:513, bod 33).

48

Vnútroštátny súd sa pýta, ?i je s týmito zásadami zlu?ite?né pravidlo uvedené v ?lánku 13 ods. 2 RRCEE, ktoré stanovuje, že nárok na náhradu škody na základe uvedenej zodpovednosti „musí by? založený“ na predchádzajúcom zrušení rozhodnutia spôsobujúceho ujmu príslušným súdom.

49

Z tohto pravidla vyplýva, že každá žaloba o zodpovednos? štátu za porušenie povinnosti vyplývajúcej z porušenia povinnosti stanovenej v ?lánku 267 tre?om odseku ZFEÚ je neprípustná v prípade, že nedôjde k zrušeniu rozhodnutia spôsobujúceho ujmu.

50

Treba pripomenú?, že pokia? sú splnené podmienky na uplatnenie zodpovednosti štátu, ?o prislúcha ur?i? vnútroštátnym súdom, štát musí napravi? následky spôsobenej škody pod?a vnútroštátneho práva, pri?om podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu by? menej výhodné ako podmienky týkajúce sa podobných vnútroštátnych

prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu by? upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému s?aženiu získania náhrady (zásada efektivity) (pozri rozsudok Fuß, C?429/09, EU:C:2010:717, bod 62 a citovanú judikatúru).

51

Pravidlo vnútroštátneho práva, ktoré je uvedené v ?lánku 13 ods. 2 RRCEE, však môže nadmerne s?aži? získanie náhrady škody spôsobenej porušením predmetného práva Únie.

52

Zo spisu, ktorým disponuje Súdny dvor, ako aj z diskusií, ktoré prebehli na pojednávaní, totiž vyplýva, že prípady, v ktorých rozhodnutia Supremo Tribunal de Justiça môžu podlieha? preskúmaniu, sú ve?mi obmedzené.

53

Portugalská vláda v tejto súvislosti tvrdí, že dotknuté ustanovenie vnútroštátneho práva rešpektuje požiadavky vychádzajúce zo zásady právnej sily rozhodnutej veci a na zásade právnej istoty. Táto vláda konkrétne zdôraz?uje, že v situácii, o akú ide vo veci samej, je opätovné preskúmanie posúdenia, ktoré vykonal súdny orgán rozhodujúci v poslednom stupni, nezlu?ite?né s funkciou tohto súdu, lebo cie?, ktorý sledujú jeho rozhodnutia, spo?íva v ukon?ení sporu s kone?nou platnos?ou, pretože inak by boli spochybnené prednos? práva a dodržovanie súdnych rozhodnutí, a oslabila by sa tak hierarchizácia súdnej moci.

54

Súdny dvor síce zdôraznil význam zásady právnej sily rozhodnutej veci, ktorý má tak v právom poriadku Únie, ako aj vo vnútroštátnych právnych poriadkoch, pri?om spresnil, že v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti, pravidlá vykonávania tejto zásady patria do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku ?lenských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie (pozri v tomto zmysle rozsudok Fallimento Olimpiclub, C?2/08, EU:C:2009:506, body 22 a 24).

55

?o sa týka vplyvu zásady právnej sily rozhodnutej veci na situáciu, o akú ide v konaní vo veci samej, sta?í pripomenú?, že uznanie zásady zodpovednosti štátu za rozhodnutie súdu rozhodujúceho v poslednom stupni nemá samo osebe za následok spochybnenie právnej sily právoplatne rozhodnutej veci týkajúcej sa tohto rozhodnutia. Konanie na ur?enie zodpovednosti štátu nemá nevyhnutne ten istý predmet a tých istých ú?astníkov konania ako konanie, s ktorým je spojená právna sila právoplatne rozhodnutej veci. Ak má totiž v žalobe o zodpovednos? štátu žalobca úspech, tak dosiahne jeho odsúdenie na náhradu vzniknutej škody, ale nie nevyhnutne aj zrušenie právoplatnosti súdneho rozhodnutia, ktoré k škode viedlo. V každom prípade právnemu poriadku Únie vlastná zásada zodpovednosti štátu vyžaduje takúto náhradu škody, nie však úpravu súdneho rozhodnutia, v dôsledku ktorého škoda vznikla (pozri rozsudok Köbler, C?224/01, EU:C:2003:513, bod 39).

56

Pokia? ide o tvrdenie založené na porušení zásady právnej istoty, treba uvies?, že aj za predpokladu, že by sa táto zásada mohla zoh?adni? v takej právnej situácii, o akú ide vo veci samej, nemohla by v nijakom prípade neutralizova? zásadu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré je mu pripísate?né.

57

Zoh?adnenie zásady právnej istoty má totiž v prípade, ak je rozhodnutie súdu rozhodujúceho v poslednom stupni založené na zjavne nesprávnom výklade práva Únie, za následok to, že jednotlivcovi by sa zabránilo uplat?ova? práva, ktoré môže vyvodi? z právneho poriadku Únie, a osobitne tie, ktoré vyplývajú z tejto zásady zodpovednosti štátu.

58

Táto naposledy uvedená zásada je pritom sú?as?ou systému Zmlúv, na ktorých je Únia založená (pozri v tomto zmysle rozsudok Specht a i., C?501/12 až C?506/12, C?540/12 a C?541/12, EU:C:2014:2005, bod 98 a citovanú judikatúru).

59

Za týchto podmienok nemožno takú významnú prekážku, akou je prekážka, ktorá vyplýva z vnútroštátneho právneho pravidla, o ktoré ide vo veci samej, v ú?innom uplat?ovaní práva Únie, a najmä tak základnej zásady, ako je zásada zodpovednosti štátu za porušenie práva Únie, odôvodni? zásadou právnej sily rozhodnutej veci ani zásadou právnou istoty.

60

Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že na tretiu otázku treba odpoveda? tak, že právo Únie, a najmä zásady stanovené Súdnym dvorom v oblasti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom z dôvodu porušenia práva Únie, ktorého sa dopustil vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, sa majú vyklada? v tom zmysle, že im bránia vnútroštátne právne predpisy, ktoré vyžadujú predchádzajúce zrušenie rozhodnutia spôsobujúceho ujmu, ktoré vydal tento súd, pri?om takéto zrušenie je prakticky vylú?ené.

O trovách

61

Vzh?adom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vz?ahu k ú?astníkom konania vo veci samej inciden?ný charakter a bolo za?até v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených ú?astníkov konania, nemôžu by? nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1.

?lánok 1 ods. 1 smernice Rady 2001/23/ES z 12. marca 2001 o aproximácii zákonov ?lenských štátov týkajúcich sa zachovania práv zamestnancov pri prevodoch podnikov, závodov alebo ?astí

podnikov alebo závodov sa má vyklada? v tom zmysle, že pojem „prevod závodu“ sa vz?ahuje na situáciu, v ktorej dochádza k zrušeniu podniku pôsobiaceho na trhu s charterovými letmi jeho vä?šinovým akcionárom, ktorý je sám podnikom pôsobiacim v odvetví leteckej dopravy, a v ktorej následne tento naposledy uvedený podnik preberá práva a povinnosti zrušeného podniku vyplývajúce zo zmlúv o nájme lietadiel a zo zmlúv o charterových letoch, ktorých plnenie prebieha, vykonáva ?innos?, ktorú predtým uskuto??oval zrušený podnik, opä? prijme do zamestnania niektorých zamestnancov, ktorí dovtedy pracovali v tomto podniku, pri?om im pridelí rovnaké úlohy, aké predtým vykonávali, a prevezme drobný hmotný majetok uvedeného podniku.

2.

?lánok 267 tretí odsek ZFEÚ sa má vyklada? v tom zmysle, že súd, proti ktorého rozhodnutiam nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, je za okolností, o aké ide vo veci samej, ktoré sa vyzna?ujú rozdielnymi rozhodnutiami nižších súdov v súvislosti s výkladom tohto pojmu a zárove? opakujúcimi sa problémami pri jeho výklade v jednotlivých ?lenských štátoch, v zásade povinný predloži? Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na za?atie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu pojmu „prevod závodu“ v zmysle ?lánku 1 ods. 1 smernice 2001/23.

3.

Právo Únie, a najmä zásady stanovené Súdnym dvorom v oblasti zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom z dôvodu porušenia práva Únie, ktorého sa dopustil vnútroštátny súd, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok pod?a vnútroštátneho práva, sa majú vyklada? v tom zmysle, že im odporujú vnútroštátne právne predpisy, ktoré vyžadujú predchádzajúce zrušenie rozhodnutia spôsobujúceho ujmu, ktoré vydal tento súd, pri?om takéto zrušenie je prakticky vylú?ené.

Podpisy

(*1) Jazyk konania: portugal?ina.